

„Przegląd pomorskich archiwów społecznych – podsumowanie projektu gdańskiego Oddziału
Stowarzyszenia Archiwistów Polskich.”

W maju 2016 r., Stowarzyszenie Archiwistów Polskich Oddział w Gdańsku, przystąpiło do projektu: „Ekspertyza sytuacji archiwów społecznych w województwie pomorskim.” organizowanego, ze środków Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w ramach projektu: „Wspieranie działań archiwalnych 2016”.

Przedmiotem zadania publicznego, było przeprowadzenie ekspertyzy na temat archiwów społecznych funkcjonujących na terenie właściwości Archiwum Państwowego w Gdańsku, czyli Trójmiasta, powiatu Kościerskiego, Kartuskiego, Wejherowskiego, Tczewskiego, Starogardzkiego i Puckiego. Narzędziem, dzięki któremu zdobywaliśmy informację na temat poszczególnych archiwów społecznych była ankieta, oraz wizyty w ich siedzibach. Badania miały na celu określenie, jakiego rodzaju materiały są przechowywane przez archiwa społeczne, w jakiej ilości oraz ustalenie ogólnej kondycji zachowania tych materiałów. Dzięki uzyskanym wynikom ekspertyzy archiwalnej udało się wskazać zarówno na ich potrzeby, jak i problemy z jakimi borykają się na co dzień. Zebrany materiał badawczy posłużył do stworzenia raportu, który przedstawiam poniżej.

Archiwa społeczne pojawiły się dość spontanicznie na archiwalnej mapie Polski, stąd też ich definicja nie zdążyła jeszcze na stałe wpisać się do słownika archiwalnego. Jednym z badaczy, który zajmował się archiwami społecznymi jest pani Magdalena Wiśniewska, która wskazała w zaproponowanej przez siebie definicji na dwa najistotniejsze czynniki charakteryzujące archiwum społeczne. Są to: niepaństwowość - Archiwa społeczne powstają z oddolnej inicjatywy (społecznej) oraz gromadzenie dokumentacji obcej – niebędącej wytworem danej instytucji czy osoby, a jedynie przez nią zebranej¹. Za archiwa społeczne, zostały uznane również jednostki trzeciego sektora (tzw. NGO), osoby fizyczne, partie polityczne i przedsiębiorstwa prywatne. Cechą charakterystyczną

¹ M. Wiśniewska, Funkcje archiwów społecznych, [w:] *Archiwa organizacji pozarządowych w Polsce*, pod red. T. Czarnoty, M. Konstankiewicz, Lublin 2015, s. 63.

archiwów społecznych jest odmienny sposób gromadzenia zasobów, niż w przypadku Archiwów Państwowych, własna metodologia porządkowania zbiorów, aktywne poszukiwanie materiałów i popularyzacja zasobów. Ponadto archiwa społeczne, przechowują w swoich zbiorach, równie często jak materiały archiwalne, obiekty uznane za muzealia (przedmioty codziennego użytku, ubrania, meble itd.)².

Archiwa społeczne bada i kataloguje ośrodek KARTA z Warszawy. Na podstawie własnych doświadczeń wypracował taką definicję archiwów społecznych: Archiwum Społeczne prowadzone jest przez organizację pozarządową, lub powstaje przy jednostce samorządu terytorialnego w efekcie celowej oddolnej działalności obywatelskiej. Gromadzi, przechowuje i opracowuje, akta, dokumenty ikonograficzne, audiowizualne. Materiały te tworzą niepaństwowy zasób archiwalny³.

Na podstawie obu definicji określiłem, które archiwa można zaliczyć do archiwów społecznych. Wziąłem pod uwagę przede wszystkim, takie cechy jak oddolne powstanie organizacji, oraz niewchodzenie w skład państwowego zasobu archiwalnego.

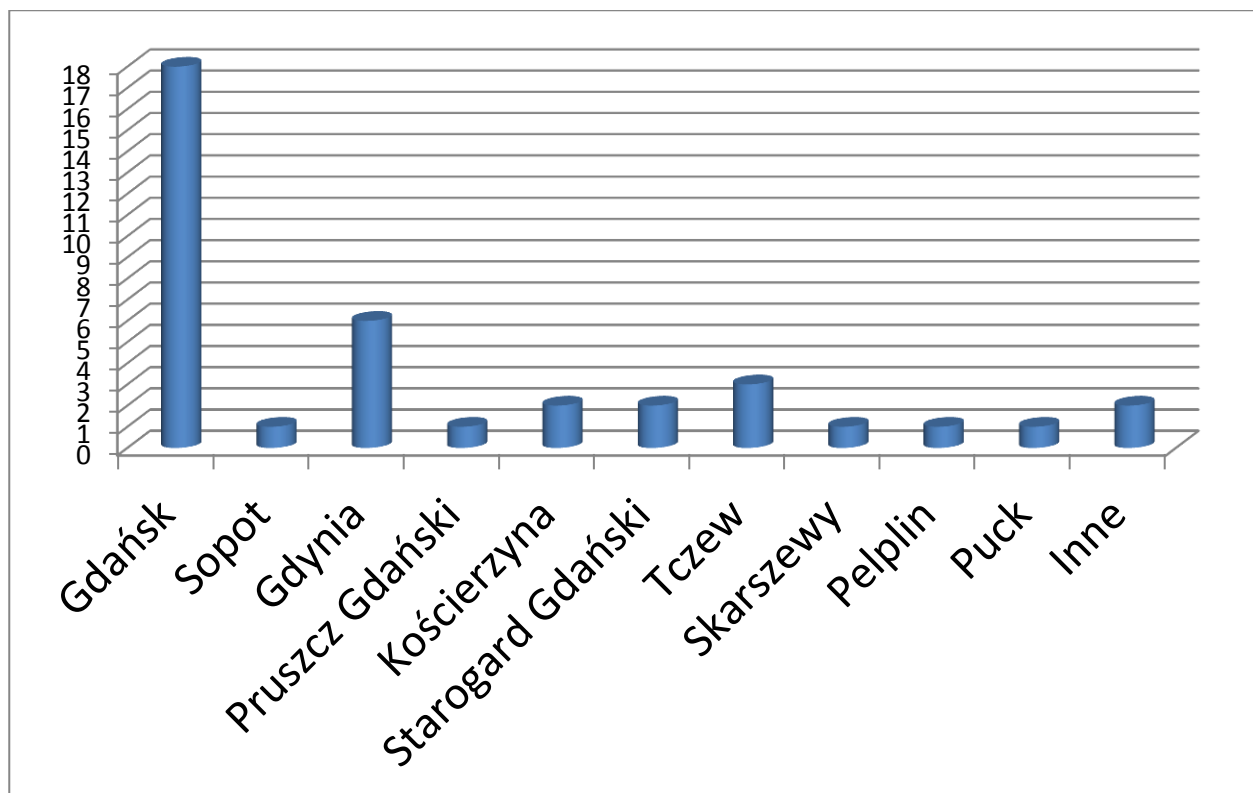
Archiwa społeczne funkcjonują w wielu różnych formach prawnych i często same nie tytułują się archiwami społecznymi. Przez to droga dotarcia do nich jest trudna i wymaga indywidualnego podejścia do każdej z organizacji. W ramach projektu: „*Ekspertyza sytuacji archiwów społecznych w województwie pomorskim*”, skontaktowaliśmy się z 210 organizacjami spełniającymi wymogi definicji pojęcia archiwum społecznego. Informacje na ich temat pozyskaliśmy z rejestru KRS, internetowej bazy www.ngo.pl, ewidencji prowadzonej przez Archiwum Państwowe w Gdańsku oraz ze źródeł nieoficjalnych. W przeciągu pięciu miesięcy otrzymaliśmy odpowiedzi od 141 organizacji i osób prywatnych. Z których 38 wyraziło zgodę na wzięcie udziału w II etapie projektu, tj. w badaniu ankietowym, ponadto do 21 z nich mogliśmy udać się osobiście i na miejscu dokonać ekspertyzy archiwalnej.

W ankiecie pytaliśmy między innymi o funkcje archiwów: gromadzenie, ewidencjonowanie, opracowanie, zabezpieczanie, przechowywanie, udostępnianie zbiorów. Nie zabrakło również pytań, o organizację archiwum, jego historię jak i digitalizację zasobów.

Poniżej przedstawiam wyniki z przeprowadzonej ankiety.

² Tamże, s. 68.

³ K. Ziętał, Wstęp, [w:] *Archiwistyka społeczna*, pod red. K. Ziętał, Warszawa 2014, s. 9

Wyk. 1: Wykaz miast skąd nadeszły odpowiedzi. (opracowanie własne).

Najwięcej ankiet nadesłano z Gdańska, następnie z Gdyni i Tczewa. Odpowiedzi uzyskałem przede wszystkim od fundacji, następnie od stowarzyszeń, towarzystw oraz związków. Najmniej odpowiedzi otrzymałem od osób prywatnych.

Motywy powstania archiwum są różnorodne. Czynnikiem inicjującym ich powstanie jest przede wszystkim pasja oraz wysoka świadomość historyczna ich twórców. Przykładem może tu być Cyfrowe Muzeum Wrzeszcza i Opowiadacze Historii Dolnego Miasta w Gdańsku, których twórcy zajmują się zbieraniem pamiątek z tych dzielnic Gdańska, Stowarzyszenie Historyczne Morskiego Dywizjonu Lotniczego w Pucku, kolekcjonowaniem materiałów archiwalnych związanych z Morskim Dywizjonem Lotniczym w Pucku. Innym motywem decyzji o założeniu archiwum społecznego, była chęć kontynuowania kolekcji wcześniej już zapoczątkowanej, jak np. miało to miejsce, w przypadku Stowarzyszenia Artystycznego PRO w Starogardzie Gdańskim, które przejęło kolekcję plakatów z wydarzeń kulturalnych w Starogardzie Gdańskim z ostatniego dziesięciolecia. Za początek prywatnego archiwum społecznego pana Jarosława Jaworowskiego, należy uznać wystawę dotyczącą Rodziny Pomorskiej. Inspiracją dla pana Pawła Nowaka, do założenia własnej kolekcji akordeonów były zbiory pana Tadeusza Kotuka z Augustowa. Natomiast

pan Krzysztof Kowalkowski jak i pan Jan Dejna, swoimi zbiorami, chcą ocalić od zapomnienia pamięć o swoich rodzinach. Wyszukując i zbierając pamiątki dotyczące rodziny z całej Polski, a także z Kresów Wschodnich.

Jak wykazują badania najczęściej organizacji finansuje się samodzielnie przez ustalania składek członkowskich. Nieliczne archiwa społeczne korzystają z różnego rodzaju grantów. Najmniej archiwów społecznych ma możliwość korzystania z dofinansowania z darowizn w postaci 1% podatku. Pośród badanych organizacji, znalazły się też takie, które korzystają z dofinansowania przez samorząd miejski czy przez prywatnych darczyńców.

Archiwa społeczne z reguły nie posiadają normatywów kancelaryjnych i archiwalnych. Instrukcję archiwalną możemy odnaleźć jedynie w Muzeum Ziemi Kościerskiej -Oddział Muzeum Akordeonu, w Pomorskim Związku Żeglarskim i w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Aleksandra Skulteta w Tczewie.

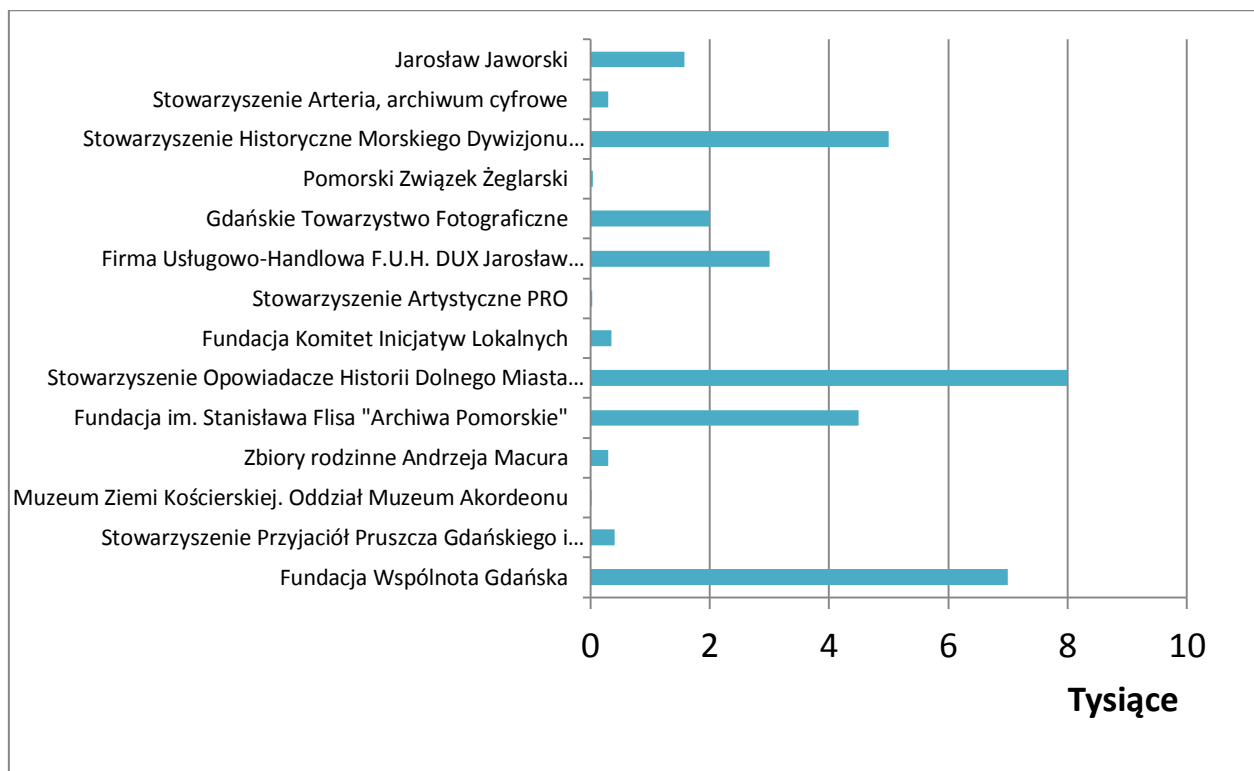
Trzydzieści archiwów społecznych nie posiada wykwalifikowanych pracowników archiwalnych. Spory procent archiwistów społecznych posiada kwalifikacje archiwalne. Są to studia kierunkowe o specjalizacji archiwalnej, kursy I stopnia lub inne kursy z zakresu archiwizacji. Dużą pomoc w podnoszeniu kwalifikacji archiwistów społecznych niesie Ośrodek KARTA z Warszawy. 32% archiwów społecznych skorzystało z prowadzonych przez Ośrodek KARTA szkoleń w Gdańsku, w Warszawie oraz przez Internet.

Również jako źródło wiedzy archiwalnej najczęściej badanych wskazało na Ośrodek KARTA w Warszawie. Następnie, na Internet: sporo informacji czerpanych jest ze strony internetowej Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i forów specjalistycznych. W kolejności wskazano na sięganie do fachowej literatury przedmiotu. Ankietowani nie zaznaczyli kontaktu z archiwistami z Archiwów Państwowych czy z członkami Stowarzyszenia Archiwistów Polskich jako źródła wiedzy archiwalnej.

Zdecydowana większość archiwów społecznych w swoich zbiorach posiada dokumentację pochodzącą z XIX i XX wieku. Dokumenty te obejmują różnorodne zagadnienia: życie codzienne na Pomorzu, genealogia rodzin pomorskich, historia miast, historia polityczna regionu (ruch „Solidarności”), historia techniki, mniejszości narodowych. Do unikatowych zbiorów można tutaj zaliczyć np. w pełni zachowaną dokumentację lokomotyw w archiwum Muzeum Kolejnictwa

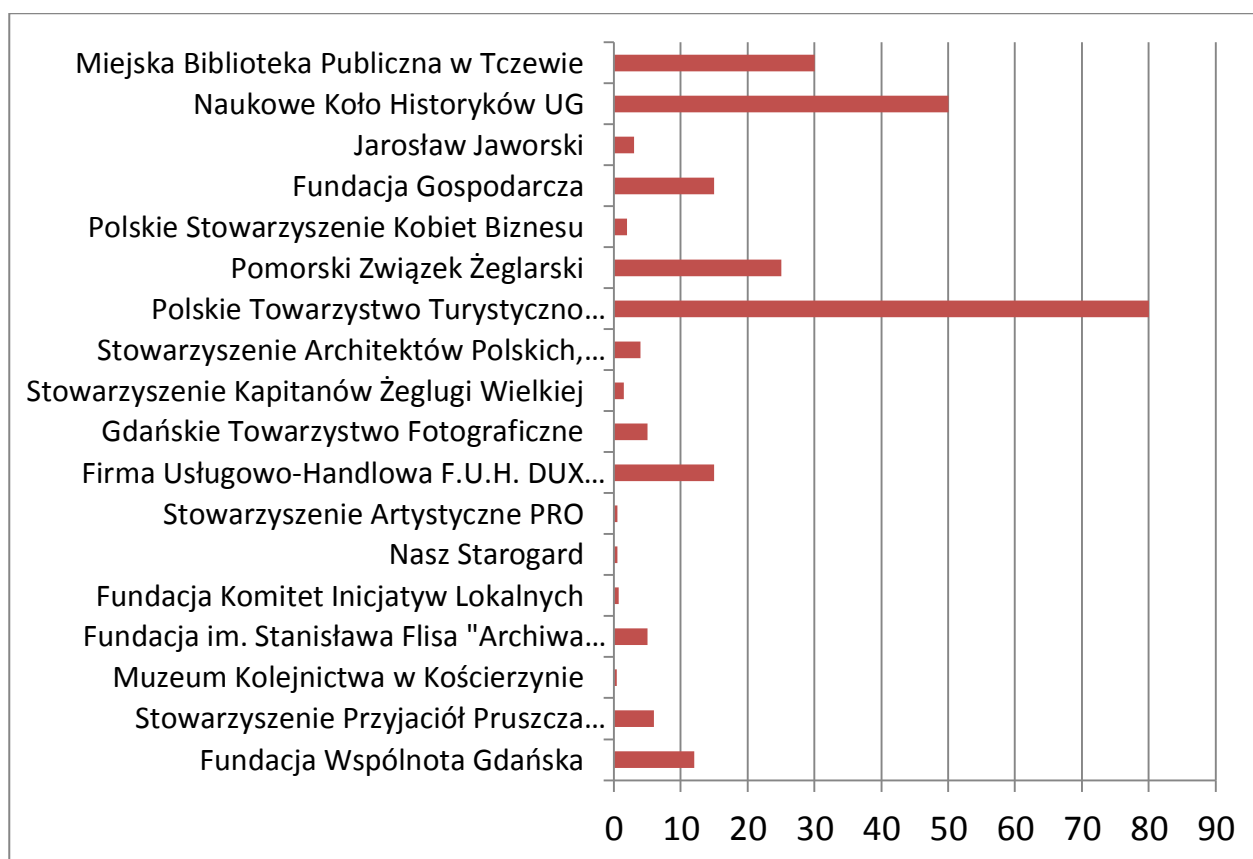
w Kościerzynie, zdjęcia z Sankt Petersburga z 1905 r., znajdujące się w Europejskiej Fundacji Ochrony Zabytków, fotografie portretowe mieszkańców Gdańska z lat .30 XX wieku, będące w posiadaniu Gdańskiego Towarzystwa Fotograficznego, materiał filmowy z 1967 r. autorstwa Bronisława Franciszka Kuśnierza - kapitana jachtowego, wieloletniego działacza Jacht Klubu Morskiego „Gryf” w Gdyni i *Gdańskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego* można odnaleźć w archiwum Pomorskiego Związku Żeglarskiego. Unikalną jednostką jest też zeszyt zawierający kazania ks. Antoniego Kowalkowskiego z lat 1895-1897 ze zbiorów prywatnych pana Krzysztofa Kowalkowskiego. To tylko niektóre z wielu wartościowych zbiorów, jakie można znaleźć w archiwach społecznych.

Zakres geograficzny zbiorów archiwów społecznych jest przeróżny. Począwszy od dokumentacji napływającej z całej Europy, jak ma to miejsce w przypadku Stowarzyszenia Morskiego Dywizjonu Lotniczego w Pucku czy Fundacji Wspólnota Gdańska. Materiałów archiwalnych pozyskiwanych z całej Polski jak Fundacja „Drogi do Niepodległości”, czy Stowarzyszenie Kapitanów Żeglugi Wielkiej. Najwięcej archiwów prowadzi działalność na obszarze Województwa pomorskiego, co związane jest z zainteresowaniami i tematyką badawczą archiwistów. Często zakres geograficzny ogranicza się do bardzo małego obszaru jak np. ujścia Wisły – Towarzystwo Żeglugi Śródlądowej „Delta Wisły” w Tczewie, miasta – Ruch Inicjatyw Obywatelskich Tczewa, dzielnicy, rodziny – archiwum prywatne pana Jana Dejny, czy też regionu np Wileńszczyzny w przypadku zbiorów rodzinnych pana Andrzeja Macura.

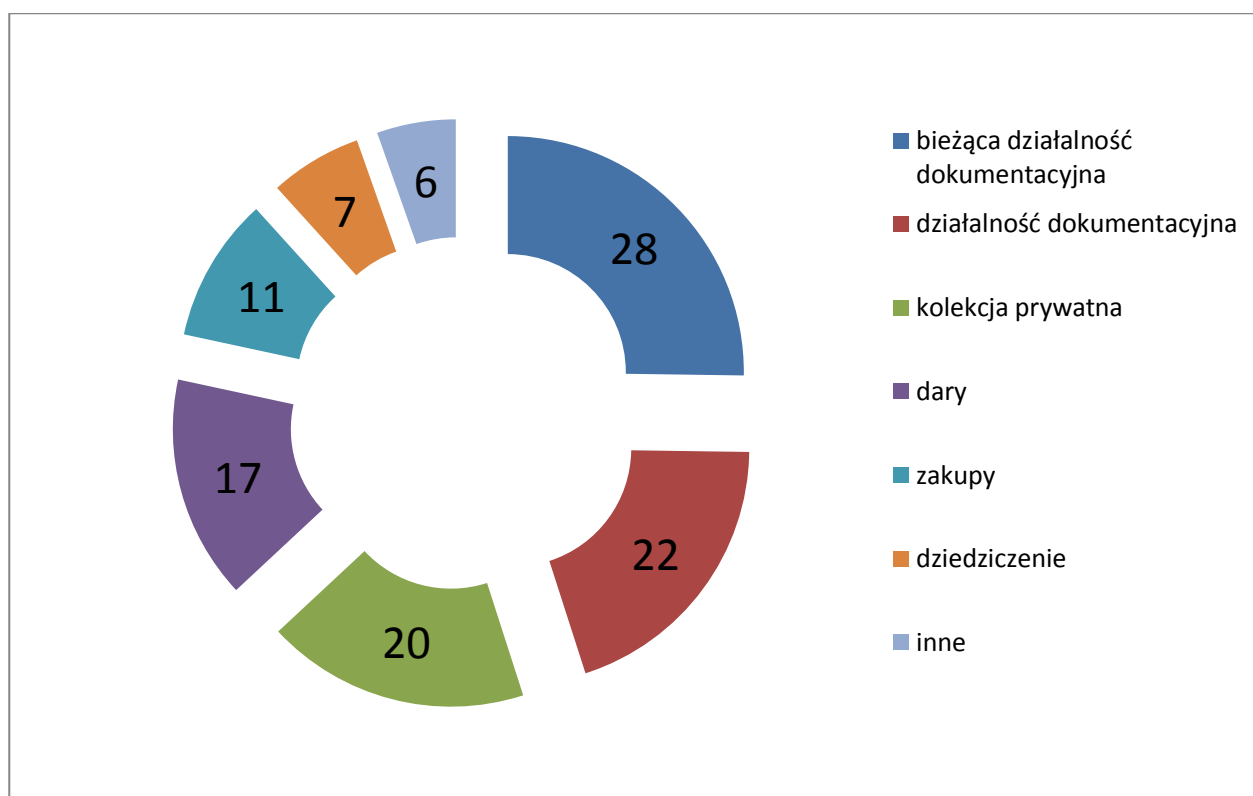
Wyk. 2. Zbiory fotograficzne w archiwach społecznych (opracowanie własne)

Warto zwrócić uwagę, że głównym rodzajem materiałów archiwalnych przechowywanym przez archiwa społeczne są zbiory fotograficzne. Jak pokazują powyższy wykres, najwięcej fotografii posiada Stowarzyszenie Opowiadaczy Dolnego Miasta w Gdańsku. Zdjęcia przedstawiające przedwojenne budynki Dolnego Miasta, zdjęcia wojenne zrobione w szpitalu na Dolnym Mieście z 1942 r., zdjęcia transportu wojskowego stojącego na torach przy dworcu południowym, czy portrety żołnierzy wykonane w atelier Fritza Krause na Weidengasse 4. Następnie jest Fundacja Wspólnota Gdańska, ze zbiorem sfotografowanych plakatów, i relacji fotograficznych z organizowanych wydarzeń. Duży zbiór zdjęć jest w posiadaniu Stowarzyszenia Historycznego Morskiego Dywizjonu Lotniczego w Pucku. Przedstawiają one zdjęcia samolotów, hydroplanów, pilotów, portu, jak i samego Pucka. Niewiele mniej zdjęć w swoich zbiorach posiada Fundacja im. Stanisława Flisa „Archiwa Pomorskie”. Niektóre badane archiwa posiadają, również materiały fonograficzne, są to nagrania muzyki jak i całe kolekcje historii mówionej. Nośnikiem nagrań są płyty CD, DVD oraz pliki MP3, zapisane na pendrivach czy dyskach zewnętrznych. Uwagę należy również zwrócić na nagrania filmowe, tutaj bezkonkurencyjnie największym archiwum filmowym jest Fundacja Archiwum Filmowe „Drogi do Niepodległości” z kolekcją ponad 8 tysięcy filmów.

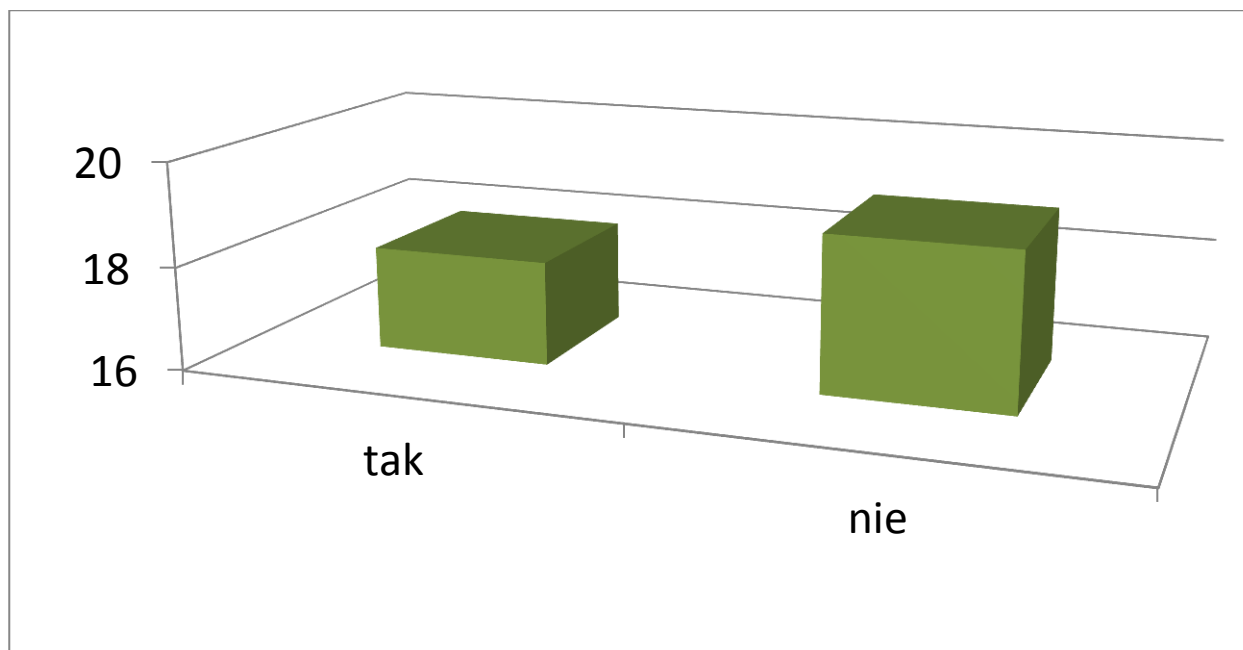
Wyk. 3. Materiały aktywne przechowywane w archiwach społecznych w mb (opracowanie własne).

Najwięcej aktywnych materiałów archiwalnych posiada Regionalna Pracownia Krajoznawcza. Możemy tam znaleźć legitymacje członków Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, dyplomy, sprawozdania członków PTK, rękopisy, opracowania biograficzne i inne materiały dotyczące PTTK w Gdańsku z lat 1939, 1950-2016. Na kolejnym miejscu uplasowało się Naukowe Koło Historyków Uniwersytetu Gdańskiego, ze zbiorem liczącym ponad 50 mb akt. Są to akta zawierające informacje z zakresu działalności Koła od 1968 r. do 2016 r.: Sprawozdania z posiedzeń członków Koła, konferencji itd. Na koniec warto jeszcze zwrócić uwagę na archiwum Pomorskiego Związku Żeglarskiego, zawierającego materiały dotyczące działalności związku, protokoły z obrad komisji, z sejmików, organizacji regat, działalności sportowej i szkoleniowej, a także wydawane patenty żeglarskie.

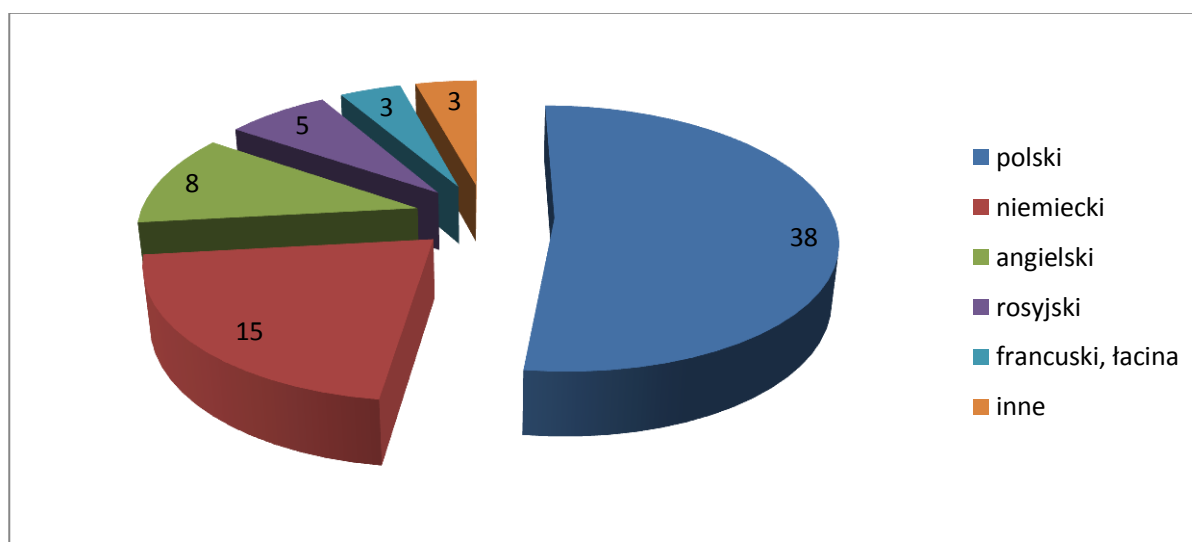
Wyk. 4. Sposoby pozyskiwania zbiorów (opracowanie własne).

Załączkiem archiwum społecznego zazwyczaj rozpoczyna się od przejęcia kolekcji prywatnej. Z czasem zbiory te powiększają się, przez działalność dokumentacyjną i bieżącą organizacji. Mniej niż połowa archiwów otrzymuje dary. Wśród innych form pozyskania zbiorów archiwa społeczne wskazały: depozyty, wymianę dubletów czy wypożyczenia od innych instytucji.

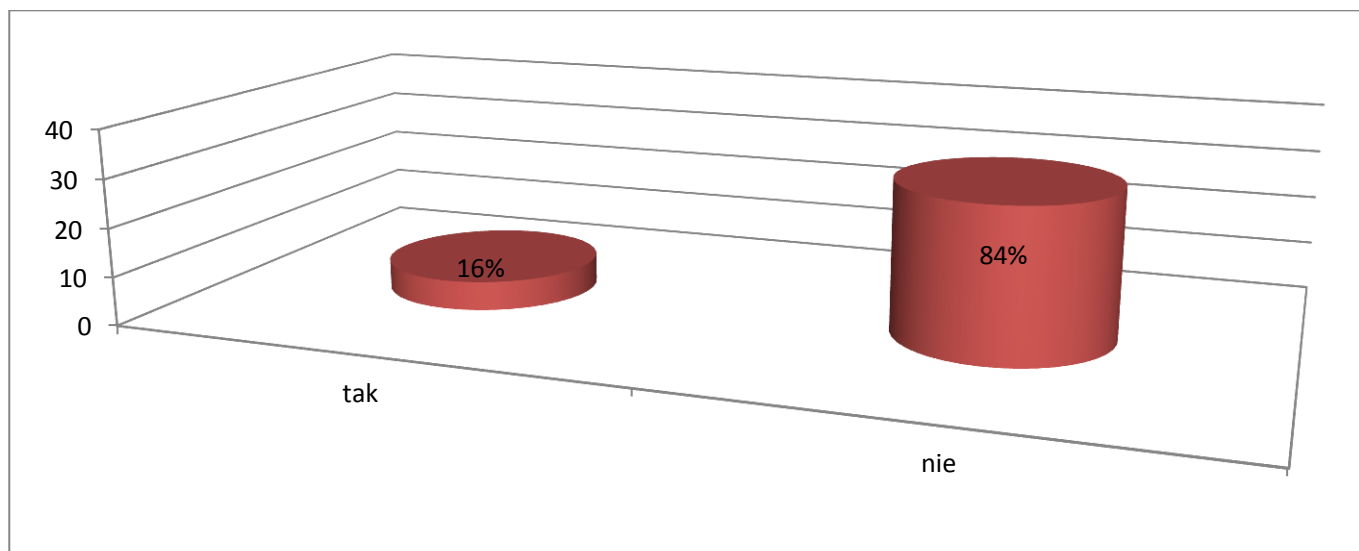
Wyk. 5. Prowadzenie ewidencji materiałów archiwalnych (opracowanie własne).

Kolejny blok pytań w ankiecie dotyczył ewidencji materiałów aktowych. Zaledwie mniej niż połowa z badanych 38 archiwów prowadzi pełną ewidencję zbiorów. U pozostałych taka ewidencja nie jest prowadzona, a więc trudno też uzyskać odpowiedź na pytanie, o dokładną ilość przechowywanych materiałów archiwalnych. Najlepiej zewidencjonowane i opisane są materiały fotograficzne. Co potwierdza fakt, że żyjemy w kulturze obrazu. Stąd szczególna troska o materiały wizualne.

Wyk. 6. Język materiałów archiwalnych (opracowanie własne)

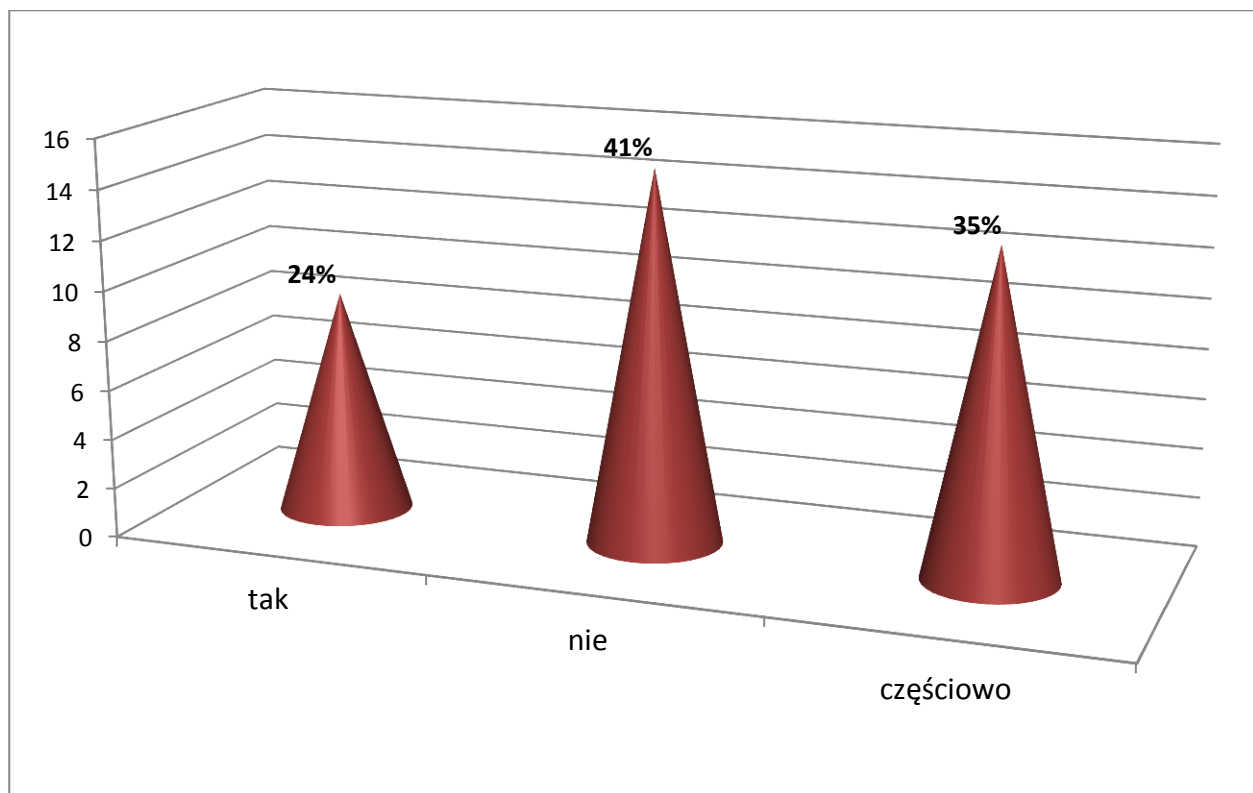
W badanych archiwach społecznych występują przede wszystkim akta w języku polskim. Piętnaście archiwów społecznych w swoich zbiorach posiada materiał aktowy w języku niemieckim, osiem w języku angielskim, pięć w języku rosyjskim, trzy we francuskim. W trzech archiwach społecznych znajdziemy materiały w językach chińskim, fińskim, ukraińskim, kaszubskim i jidysz.

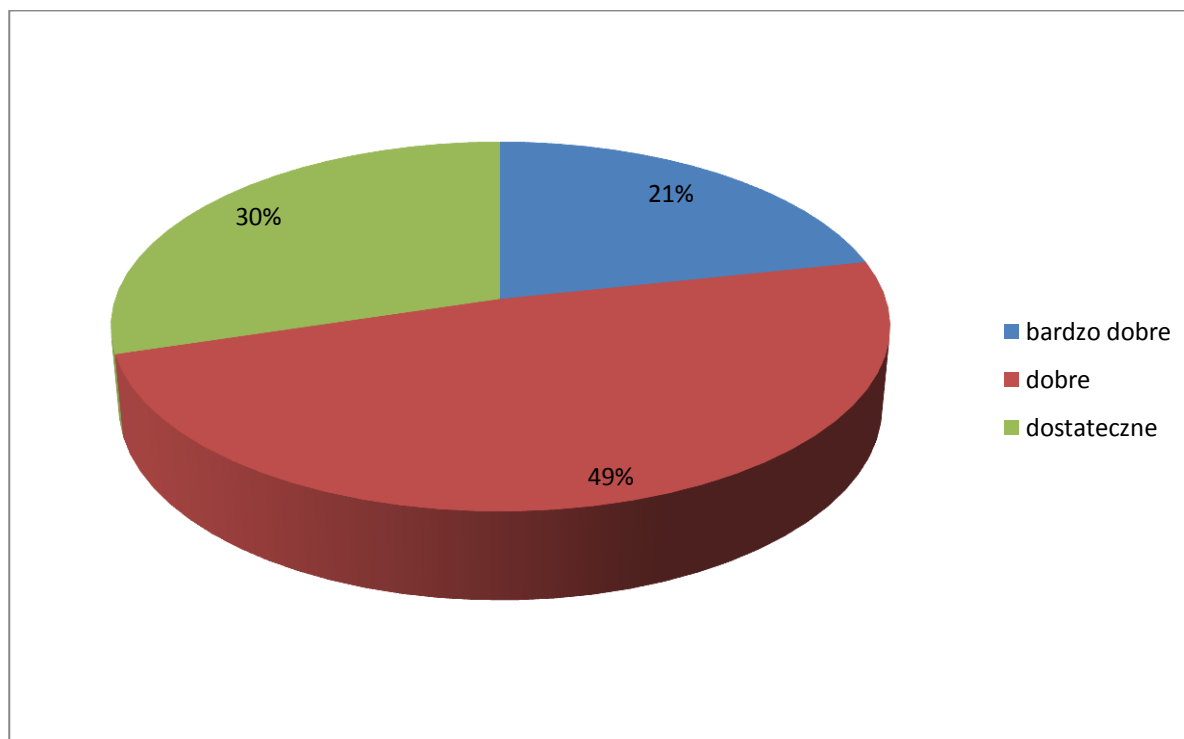
Wyk. 7. Brakowanie dokumentacji (opracowanie własne).

Świadomość twórców archiwów społecznych, tego za jak ważne dokumenty są odpowiedzialni pokazuje wykres dotyczący brakowania dokumentacji. 84% archiwów społecznych nie brakuje jej. Te które ją niszczą, zanim to zrobią proszą, o wydanie zgody przez Archiwum Państwowe w Gdańsku.

Podczas rozmów przeprowadzonych z przedstawicielami archiwów społecznych, stwierdzono, że mają oni odpowiednią wiedzę na temat zasad przechowywania i opracowywania zasobów archiwalnych. Jednak z powodów najczęściej finansowych, lokalowych czy braku czasu nie mogą ich w pełni stosować. Średnio na pracę w archiwum poświęca się do pięciu godzin w tygodniu. Problem ten zobrazowany jest na wykresie ósmym. Dokumentacja 41% archiwów społecznych, nie jest uporządkowana, 35% ma ją częściowo uporządkowaną, a 24% archiwów społecznych nie porządkuje swoich zbiorów. Oczywiście nie można wymagać od archiwistów społecznych pełnego uporządkowania zbiorów, czy też w pełni podporządkowania się przepisom archiwalnym. Archiwum społeczne narodzone z pasji, również z pasją powinno być prowadzone. Oprócz tego archiwami społecznymi zajmują się osoby, które na co dzień nie są związane z archiwistyką, a zajmują się zupełnie czymś innym.

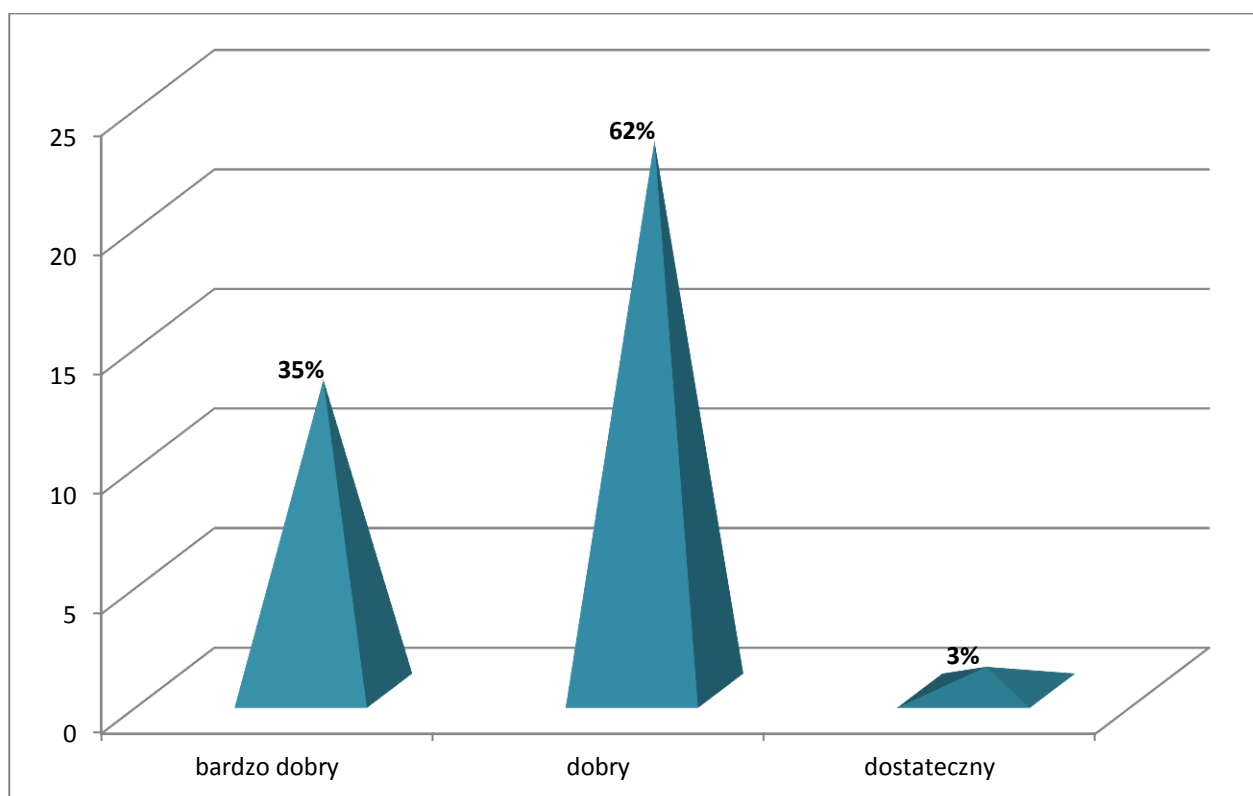
Wyk. 8. Stan uporządkowania materiałów archiwalnych (opracowanie własne).

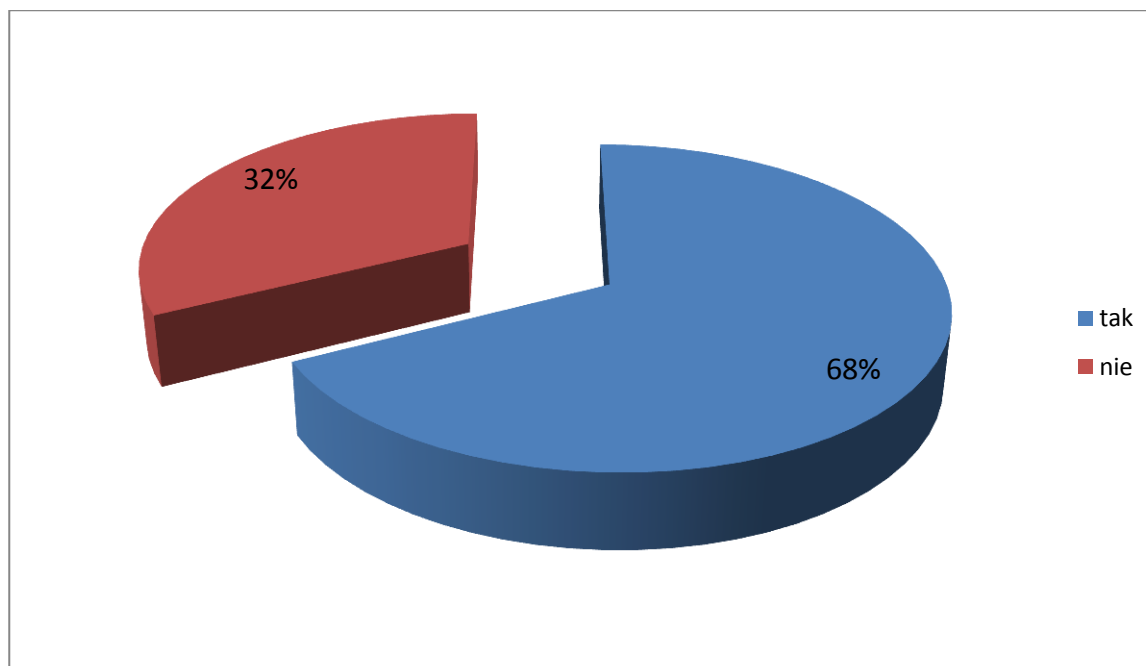
Wyk. 9. Ocena ogólnych warunków przechowywania materiałów archiwalnych (opracowanie własne)

Warunki lokalowe archiwów społecznych są bardzo różne.

Zbiory przechowywane są najczęściej w domach prywatnych, schowane w drewnianych szafach zamykanych na klucz, gdzieś w kącie pokoju. Niewiele przebadanych archiwów może pochwalić się oddzielnym magazynem czy nawet oddzielnie zamykanym pokojem przeznaczonym pod archiwum. Osobny magazyn archiwalny często znajduje się w sferze marzeń archiwistów społecznych. Same zbiory przechowywane są w segregatorach, albumach, pudłach, koszulkach plastikowych, skoroszytach itd.. Wiele z tych archiwów nie może pozwolić sobie na zakup opakowań bezkwasowych. Mimo tych braków, ogólny stan zachowania materiałów archiwalnych jest dobry. Wskazano na nieliczne rozdarcia, żółknięcie papieru, nieczytelność materiałów aktowych.

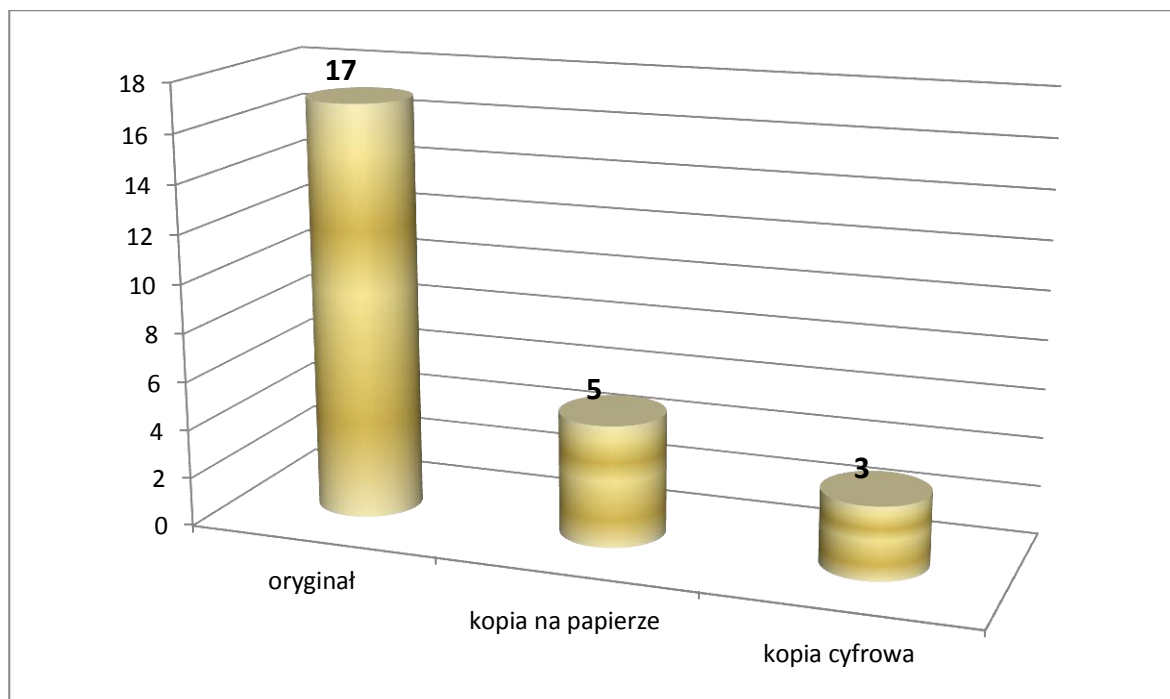

Wyk. 10. Ogólny stan zachowania materiałów archiwalnych (opracowanie własne)/

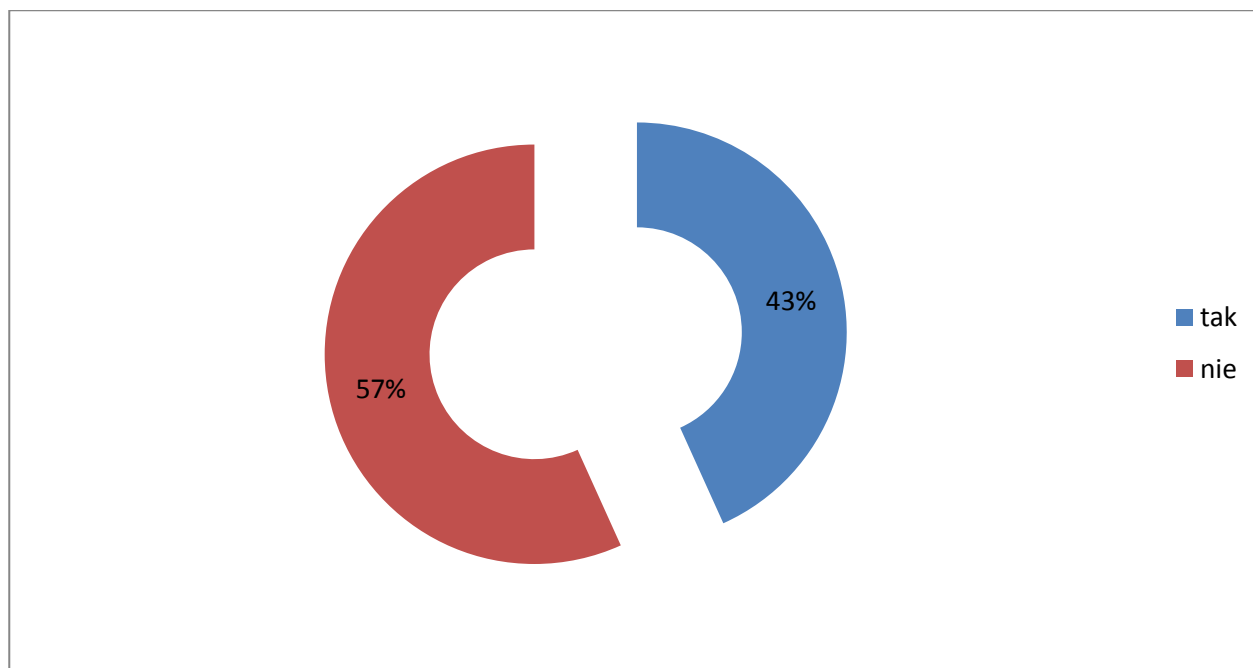
Wyk. 11. Udostępnianie dokumentacji (opracowanie własne)

Zdecydowana większość archiwów społecznych udostępnia swoje materiały archiwalne. W niektórych przypadkach mocno podkreślono, że z chęcią zostaną udostępnione zbiory, ale nigdy dotąd nie zaszła taka potrzeba. W większości archiwów społecznych, aby móc skorzystać z ich zasobów wystarczy pisemna, a niekiedy tylko ustna prośba o udostępnienie zbiorów. Udostępnianie odbywa się zazwyczaj w obecności archiwisty społecznego. W większości przypadków pokazywany jest oryginał, rzadziej kopia cyfrowa czy papierowa. Najczęstszymi użytkownikami archiwów społecznych są osoby związane z danym archiwum (członkowie stowarzyszenia, sympatycy itd.), następnie historycy, dziennikarze, genealodzy i studenci.

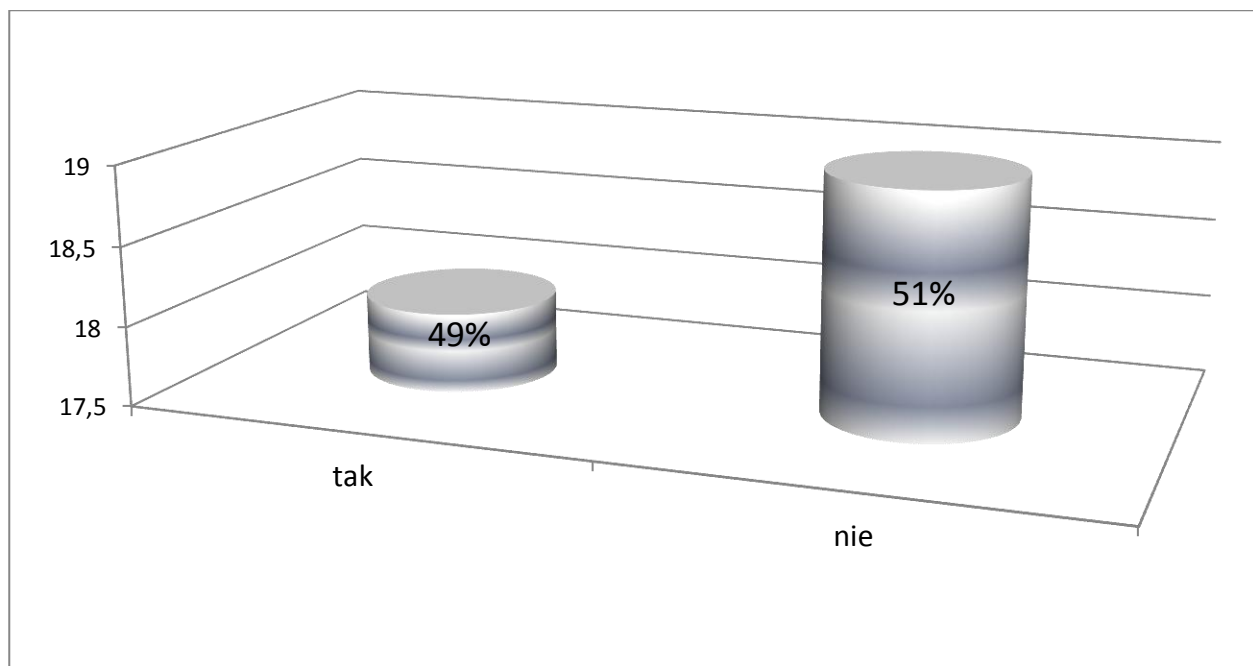
Wyk. 12. Forma udostępnianych materiałów archiwalnych (opracowanie własne)

Archiwiści społeczni chętnie dzielą się swoimi materiałami z innymi instytucjami. Jedenaście archiwów wypożycza swoje zbiory. Dla przykładu można podać archiwum Ruchu Inicjatyw Obywatelskich Tczewa, które swoje zbiory wypożyczyło do Fabryki Sztuk w Tczewie, na wystawę „Tczew międzywojenny”. Natomiast pięć organizacji, ponownie potwierdziło, że jest taka możliwość, ale nie zaistniała dotąd taka potrzeba.

Wyk. 13. Organizacja wystaw przez Archiwa społeczne (opracowanie własne)

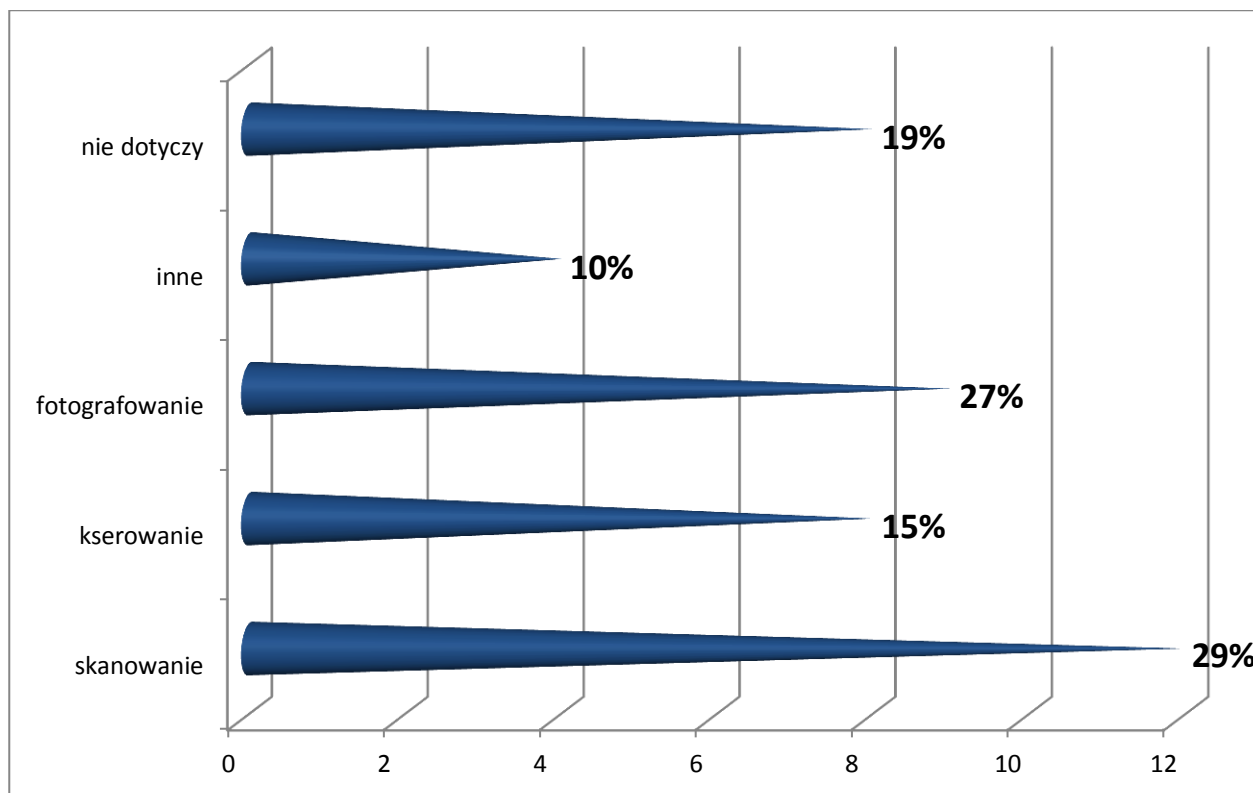
W zakresie upowszechniania również same archiwa społeczne starają się wyjść z inicjatywą i organizują własne wystawy, wydają publikacje na podstawie swoich zbiorów. Polski Związek Żeglarski zorganizował wystawę z okazji 50 rocznicy swego istnienia pt. „Pomorskie Związek Żeglarski - Trofea polskich żeglarzy”, Opowiadacze Historii Dolnego Miasta w Gdańsku – w marcu 2016 przedstawili wystawę na temat portretów kobiet Dolnego Miasta.

Wyk. 14. Wydawanie publikacji na podstawie własnych zbiorów (opracowanie własne)

Chcąc poszerzyć wiedzę na temat archiwów społecznych, polecamy wydane przez nich publikacje: „Skarby Oliwian” Fundacji Wspólnota Gdańska, „Gdańsk Kazimierza Macura. Z historii konserwacji i odbudowy zabytków w latach 1936-2000”. – na podstawie zbiorów Andrzeja Macura, „Gdańsk Odchodzący” publikacja wydana w roku 2013 z okazji 60 lecia Gdańskiego Towarzystwa Fotograficznego, albo „Żyli i działali wśród nas. Działacze PTTK województwa Pomorskiego” wydana przez PTTK. Regionalną Izbę Krajoznawczą w 2015 r.

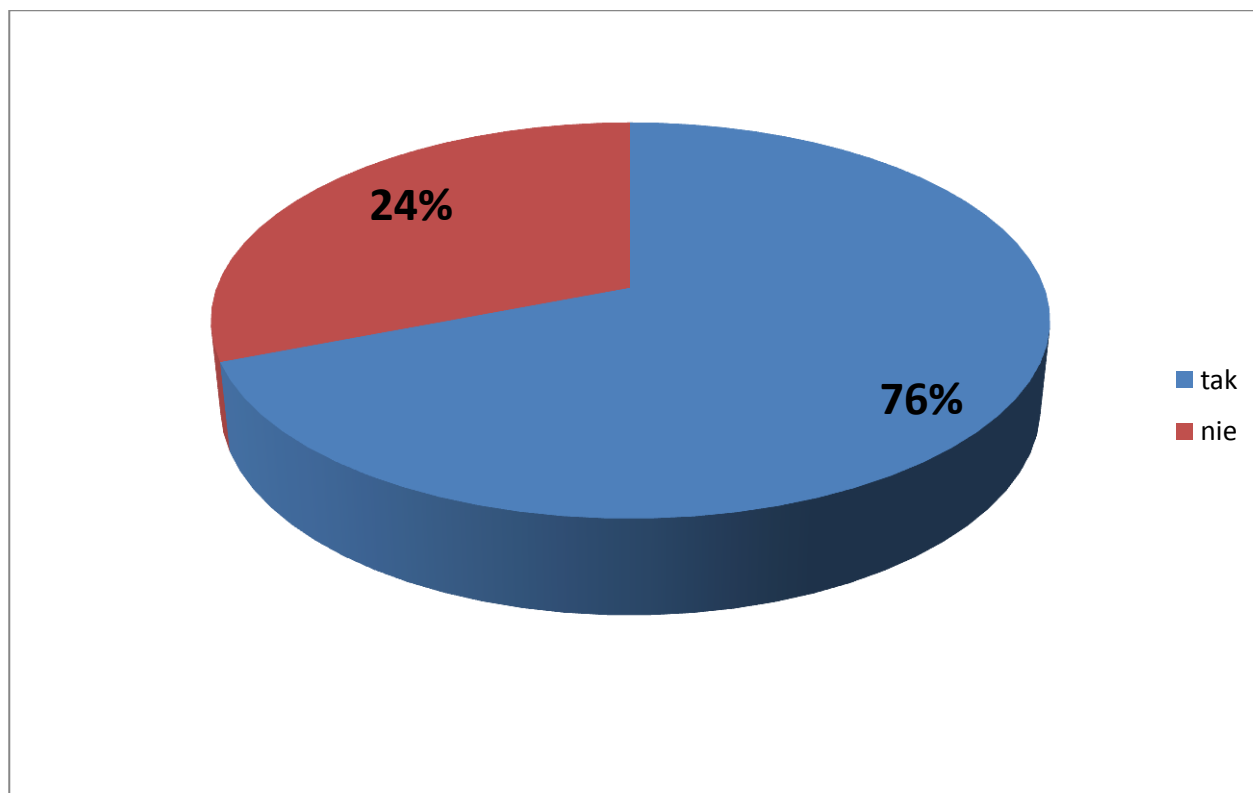
Informacje na temat swoich zbiorów i działalności, archiwa społeczne umieszczają najczęściej na swoich stronach internetowych i na facebooku.

Wyk. 15. Metoda reprodukcji materiałów archiwalnych (opracowanie własne)

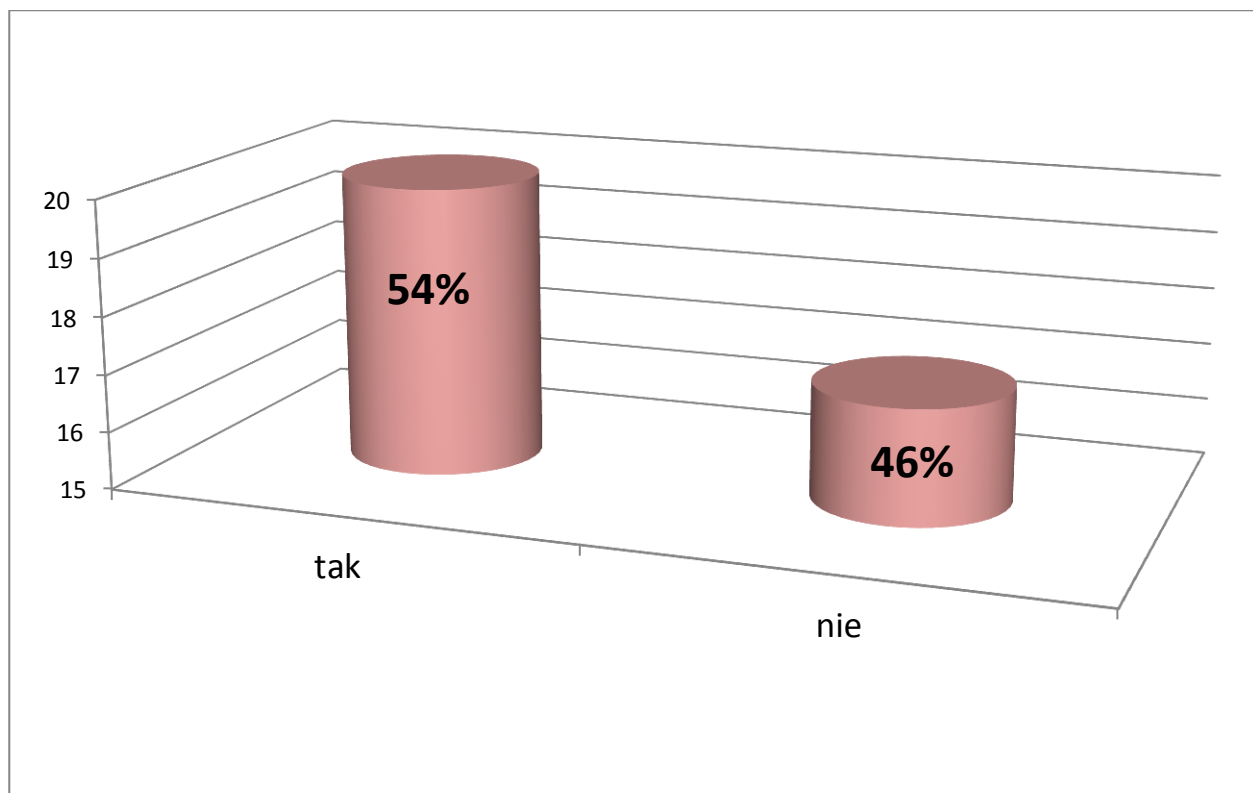
Zdecydowana większość archiwów społecznych digitalizuje swoje zbiory. Najczęściej wybieraną metodą reprografii materiałów aktowych jest skanowanie i fotografowanie w formacie TIFF i kopii w JPG.

Na zakończenie, należy wspomnieć o potrzebach badanych archiwów społecznych. Wkład archiwistów społecznych w rozwój kultury, regionu, miasta czy mniejszej społeczności jest mocno zauważalny. Archiwiści społeczni, to wspaniali ludzie, którzy często sami ze swoich własnych środków starają się zachować pamięć o minionych czasach. Dlatego też uważam, że spełnienie ich choćby najpilniejszych potrzeb, jest obowiązkiem państwowej służby archiwalnej.

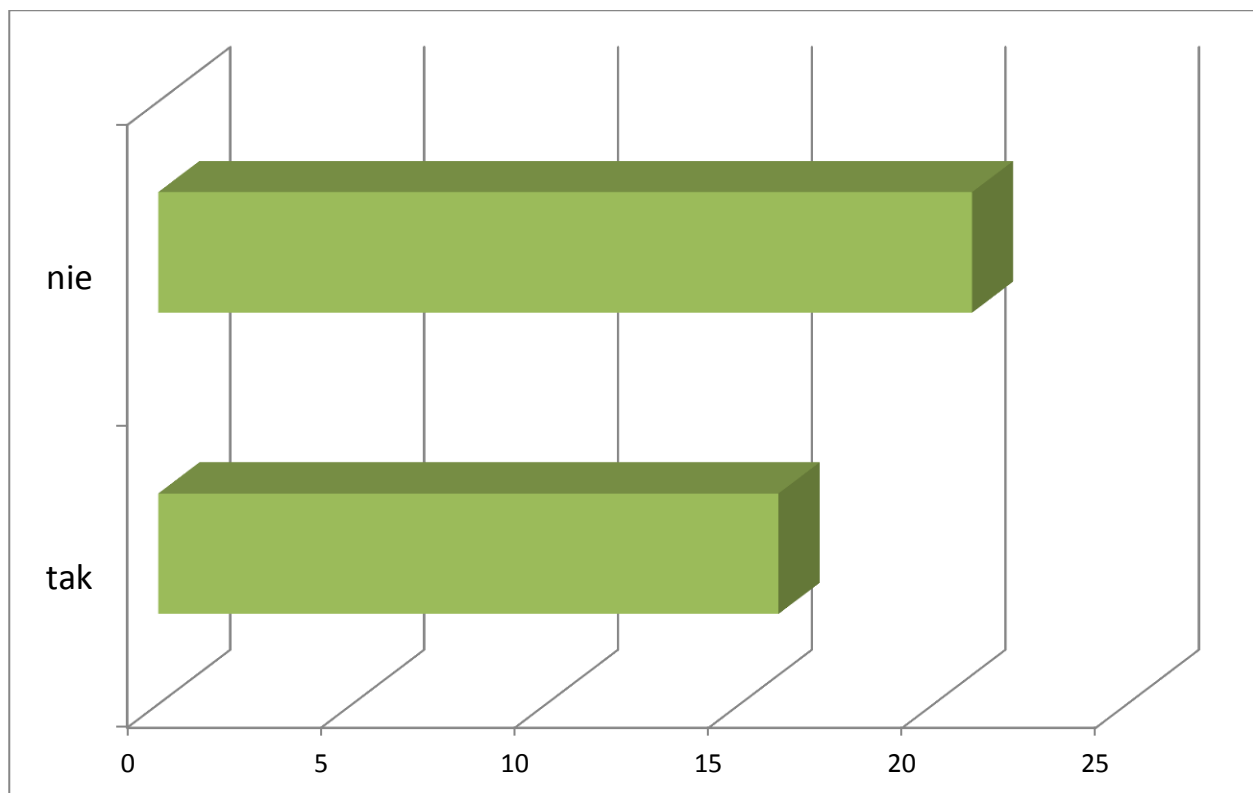
Wyk. 16. Potrzeba zabezpieczenia materiałów archiwalnych (opracowanie własne)

Głównym problemem archiwistów społecznych, jest brak środków na realizowanie zadań w zakresie zabezpieczania zasobów. Zakup pudeł czy teczek bezkwasowych. Aż 28 archiwów społecznych wyraziło potrzebę zakupu specjalistycznych opakowań. Niejednokrotnie mówiono o potrzebie pozyskania i organizacji odpowiedniego magazynu archiwalnego oraz zamontowania odpowiedniego zabezpieczenia antywłamaniowego.

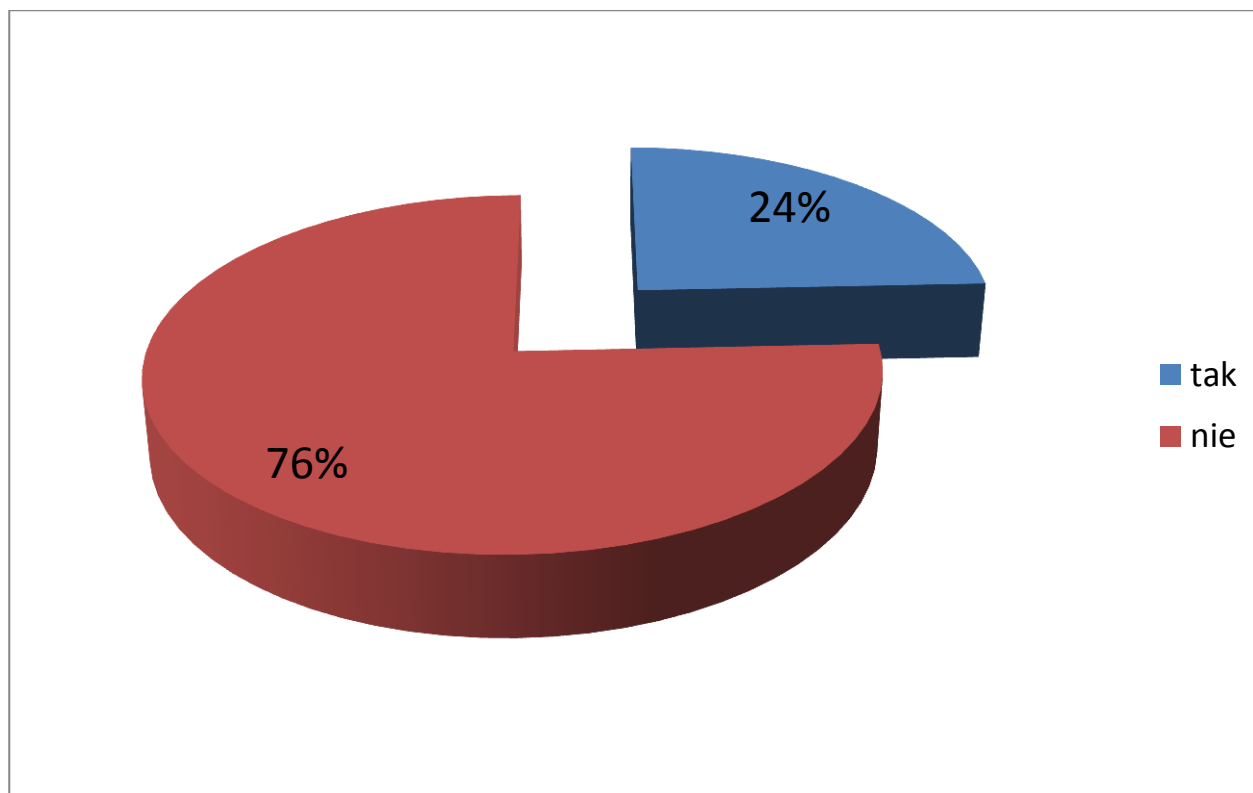
Wyk. 17. Potrzeba opracowania materiałów archiwalnych (opracowanie własne)

Kolejną potrzebą jest pomoc przy ewidencjonowaniu zasobów. Z powodu braku czasu, a niejednokrotnie, braku odpowiedniej wiedzy większość zasobów archiwów społecznych pozostaje niezewidencjonowana. O taką pomoc woła ponad 50% archiwów społecznych.

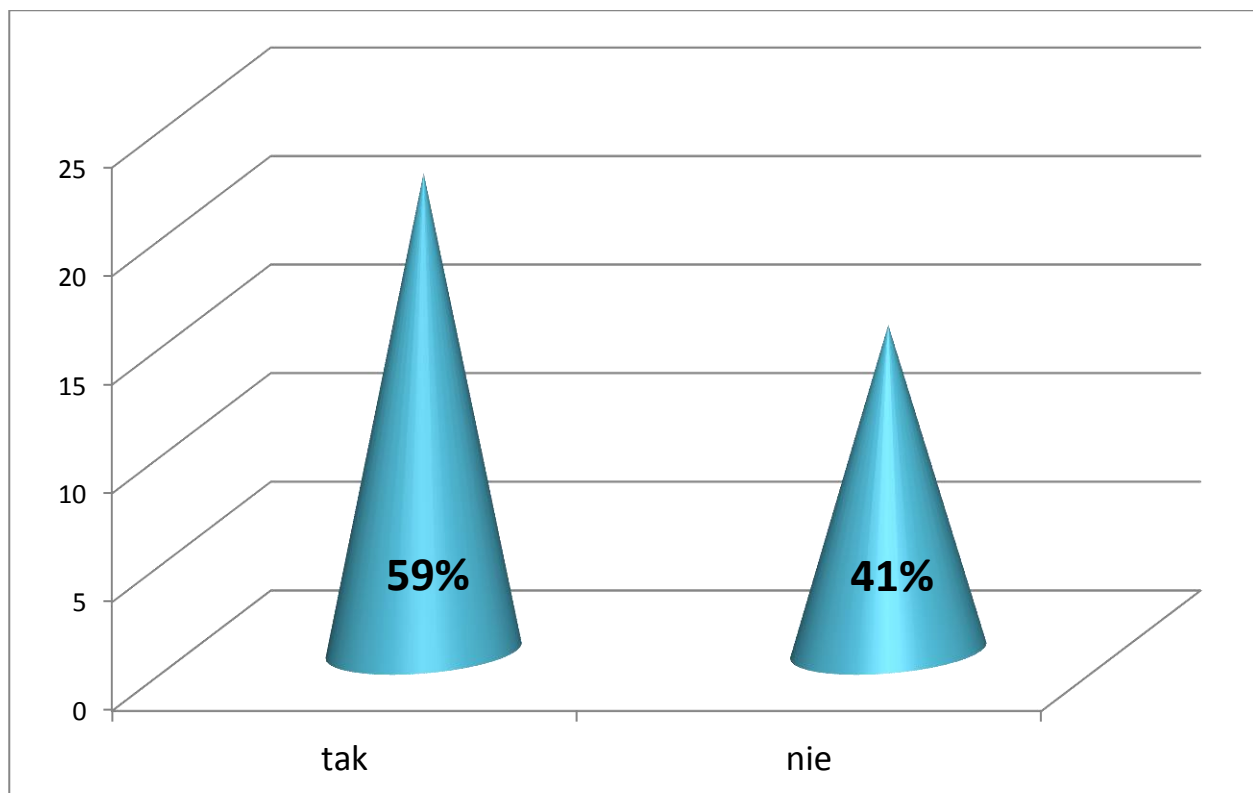
Wyk. 18. Potrzeba digitalizacji materiałów archiwalnych (opracowanie własne)

W kwestii opracowania zbiorów cyfrowych potrzeby są nieco mniejsze. Archiwa społeczne, same wypracowały własną technikę ich opracowywania odpowiadającą ich potrzebą. Tutaj pojawia się jedynie prośba dotycząca ewentualnego dofinansowania na zakup skanera lub programu do obsługi zeskanowanych materiałów.

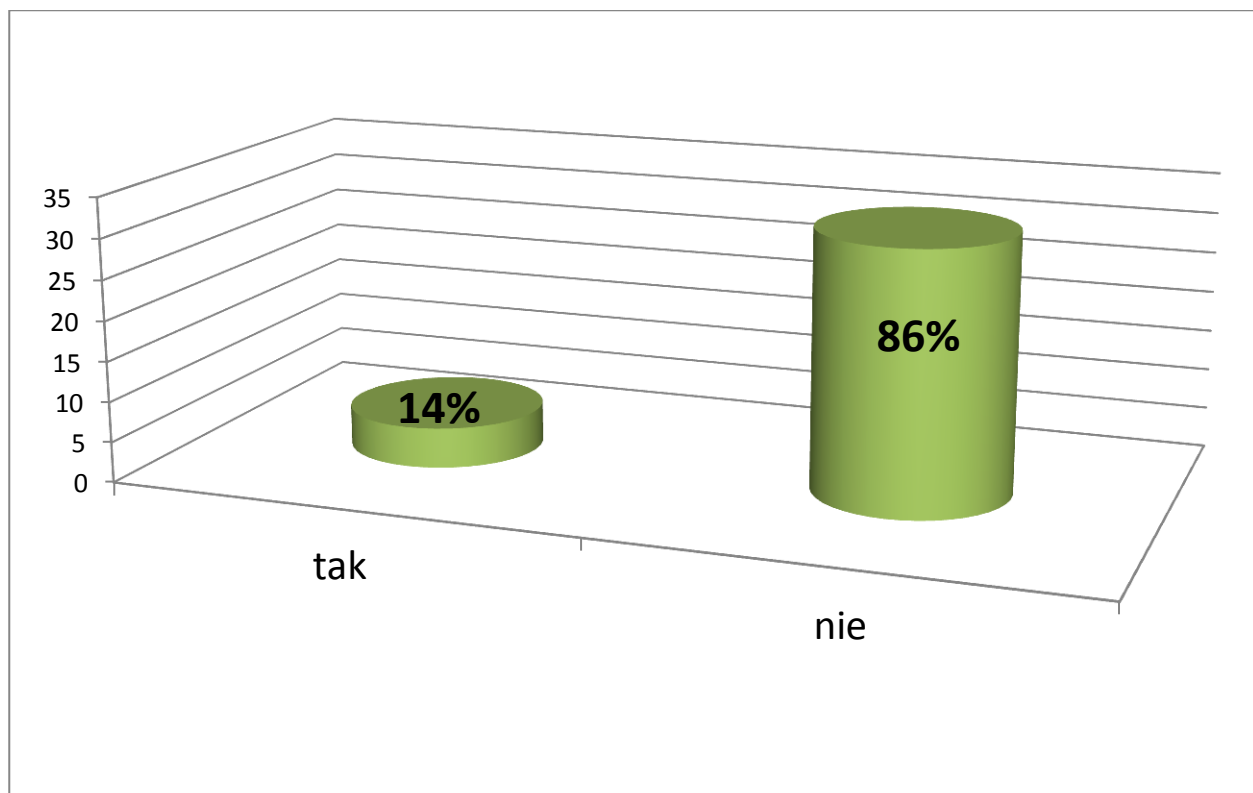
Wyk. 19. Potrzeba udostępniania zasobów (opracowanie własne)

W podobny sposób przedstawia się kwestia udostępniania zbiorów. Archiwa społeczne w większości, nie są w stanie wygospodarować miejsca na pracownię naukową. Jedyna potrzeba jaka została tutaj podniesiona to pomoc przy opracowaniu strony internetowej, czy też wskazania sposobów, w jaki można wypromować archiwum na zewnątrz.

Wyk. 20. Potrzeba podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników (opracowanie własne)

Największą potrzebę jaką zgłaszają prawie wszystkie archiwa społeczne jest chęć podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników. Mile widziane są kursy kancelaryjno-archiwalne, szkolenia z zakresu archiwizacji, a nawet zajęcia praktyczne.

Wyk. 21. Inne potrzeby archiwów społecznych (opracowanie własne).

Z innych potrzeb zgłoszono m.in. organizację wykładów na temat prawa autorskiego i podstaw konserwacji akt. Potrzebę nabycie umiejętności z pozyskiwania środków finansowych, oraz gdzie można ich szukać. Została też zgłoszona potrzeba fachowej oceny i ewentualnej wyceny zbiorów.